

ПРОБЛЕМАТИКА «МОЙСЕЯ» ЗА І.Я. ФРАНКОМ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті представлено постать – Івана Яковича Франка, як геніального майстра художнього слова, вченого, мислителя. Охарактеризовано основні питання та проблеми, порушені у поемі «Мойсей».

Ключові слова: геній, творчість, біблійна основа, релігія, проблема, нація, пророк.

Abstract

In this article Ivan Franko is represented as a great poet, philosopher and genius of classic literature. The main problems and issues of the poem "Moses" are discussed.

Key words: genius, creativity, biblical foundation, religion, problem, nation, a prophet.

Загальні відомості

Іван Якович Франко - геній української нації, великий майстер українського слова, творчість якого становить цілу епоху в розвитку національної культури кінця XIX - початку XX ст. За величиною й багатством творчої спадщини Іван Франко не має рівних собі в історії української культури, літератури. Він – поет, прозаїк, драматург, фольклорист, літературознавець, мовознавець, філософ, історик, економіст, журналіст, публіцист, бібліограф, перекладач, педагог. За життя Франком написано понад 6 тисяч художніх творів та наукових праць. Це означає, що протягом 40 років письменник у середньому за кожні три дні писав один твір. Не випадково Івана Франка називають велетнем, титаном думки і праці. А ще Каменярем – за його завзятість у боротьбі за свої ідеали і нашим національним Пророком. Іван Франко безмежно любив свій народ, вірив в його національне визволення і гідне місце серед інших народів. «Ми мусимо навчитися чути себе українцями — не галицькими, не буковинськими українцями, а українцями без офіціальних кордонів. І се почуття не повинно у нас бути голою фразою, а мусить вести за собою практичні консеквенції. Ми повинні — всі без виїмка поперед усього пізнати ту свою Україну, всю в її етнографічних межах, у її теперішнім культурнім стані, познайомитися з її природними засобами та громадськими болячками і засвоїти собі те знання твердо, до тої міри, щоб ми боліли кожним її частковим, локальним болем і радувалися кожним хоч і як дрібним та частковим її успіхом, а головно, щоб ми розуміли всі прояви її життя, щоб почували себе справді, практично частиною його...» — слова справжнього українця. Він з'єднав українську національну ідею в могутню національно-державницьку концепцію розвитку, включаючи світогляд соціальну справедливість. Вплив Івана Франка на формування національної свідомості в Україні — одна з найважливіших особливостей його творчості.

Творчість І. Франка досліджували багато вчених: А. Брагінець, М. Зеров, Н. Калениченко, І. Білінкевич, А. Каспрук, П. Тичина, О. Білецький. Монографічне дослідження Андрія Скоця «Поєми Івана Франка» (Львів, 2002. - 253 с.) - результат понад сорокарічної праці автора над масивом Франкового доробку. Заглиблюючись у «поемарій» Франка (саме такий термін запропоновано у праці), А. Скоць майстерно, з тонким відчуттям стилю аналізує поему «Мойсей», з'ясовує біблійну основу, шукає глибинні філософські підтексти. Над проблемою висвітлення наукової біографії письменника працюють і співавтори серії «Іван Франко» Роман Горак та Ярослав Гнатів. У книзі «Роки страждань» вони аналізують поему «Мойсей» та висвітлюють труднощі, з якими зіткнувся письменник при її створенні.

Працюючи над поемою, Франко використав історико-культурний матеріал з життя древніх євреїв, досконально вивчив їх міфологію, релігію, історію, географію. Поєма «Мойсей» написано в річищі неоромантичної стильової течії. Франко по-новому трактує проблему волі і рабства, яка набуває філософського виміру. Розповідач переконливо зображує, що духовне поневолення набагато страшніше за фізичне рабство. Робота над поемою йшла досить швидко, так як біблейська тема осмислювалась і опрацьовувалась до національної культури, історії і психології рідного народу. Іван Франко творить образ Мойсея - національного Провідника, який веде народ до «обітованої землі»,

вкладаючи у свою художню візію символічний зміст, прозоро, силою художньої сугестії говорить своїм сучасникам і майбутнім поколінням читачів - широкому загалу суспільства, що власна держава («обітована земля») є Господнім покликком, який мусять виконати Провідник і з ним увесь народ.

Поема «Мойсей» порушувала важливі проблеми, якими жило українське громадянство в часи революційного піднесення: зростання свідомості трудящих мас та їх історична роль, віддане служіння народові, суспільна роль слова; мобілізуюче значення смерті героя; поступ народу. Твір пробуджував у народі моральні сили, політичну свідомість, революційний дух. У поемі «Мойсей» розв'язується складна та важлива проблема взаємин вождя і народу. Усім ходом подій, що розгортаються в творі, Франко утверджує, що вести народ уперед можуть лише ті, хто твердо вірить у перемогу. Щоб посилити сумніви Мойсея в правильності обраного шляху, Азazelь нашіптує йому стародавній міф про сліпого велетня Оріона, який мандрував до сонця, щоб повернути собі зір, але взяв легковажного хлопця, який вів Оріона вранці на схід, а ввечері — на захід. Згадуючи цей міф, запозичений з грецької міфології, Франко вказує на те, що будь-який шлях до щастя надзвичайно важкий, але не означає, що треба йти цим шляхом, бо мети досягне лише той, хто крок за кроком, незважаючи на труднощі, впевнено йде до неї.

Поема починається з того, що виведений Мойсеєм з неволі народ «сорок літ проблукавши... по арабській пустині», наблизився вже до землі обітованої. Та саме у той час, коли треба було зробити останній рішучий крок, народ зневірився у реальності мети свого багаторічного блукання, перестав вірити словам і пророцтву Мойсея. Розчарований у вищих цілях життя, вважаючи слова про кращу батьківщину фантастичною казкою, народ пов'язує з буденщини. Боротьба з цією невірою, сумніви в душі самого Мойсея, боротьба за утвердження віри в краще майбутнє і становлять лейтмотив поеми «Мойсей». В образі Мойсея втілено найкращі риси людини, яка самовіддано любить свій народ і всі свої сили, все своє життя присвячує боротьбі за його щастя. Але, як то часто відбувається, люди не прислухалися до слів пророка. Глибокого драматизму сповнена прощальна промова вигнаного Мойсея. У ній знайшла своє відбиття глибока любов героя до народу, з яким пов'язані всі найкращі його почуття, мрії, всі ті високі ідеали, які назавжди залишаться в серці, в душі людей. Самотній, на скелястій горі серед пустині, вигнаний народом, умирає Мойсей, проте сутність його трагізму не в самій смерті, а в тому, що пророк помирає в переддень щасливого майбутнього народу: сорок літ долав він многотрудний шлях і, дійшовши до омріяної «пречудної долини», побачивши її, так і не ступив на неї, померши біля брами сподіваного раю.

Така доля пророка, поводиря нації — бути зневаженим, побитим камінням власним народом, хоч все життя було присвячене його поступу до світла і волі. Такою була і доля Франка, поета, що будив і оберігав національну гідність і честь українців, достойно представляючи їх у колі європейських народів. По смерті пророка стала рельєфно окреслена важка втрата, і безмежна туга охопила народ. Народ переродився. Із «намазів лінивих» він став готовим на героїчні вчинки. Новий вождь Єгошуа, виходець із народу, став продовжувачем справи пророка.

Мойсееві не вдалося довести людей до землі обітованої, але не дарма вони промандрували стільки часу по пустелі. За ті довгі роки народ зміцнів, окріп духовно. Зазнавши страждань, він став набагато мудрішим.

Отже, Іван Якович Франко – геніальний майстер художнього слова, мислитель, глибоко ерудований вчений, справжній патріот України. У поемі «Мойсей» порушував важливі проблеми українського громадянства, намагався пробудити в українцях моральні сили, політичну свідомість, революційний дух. Франко наголошував, що шлях до мети не менш важливий, ніж сама мета, бо він не дає народові виродитися та позбутися духовних скарбів. І можна бути впевненим, що такий народ неодмінно перемає всі труднощі, якщо в цій боротьбі його завжди будуть підтримувати надія та віра в перемогу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Франко І. Мойсей // Франко І. Зібрання творів: У 50 тт.— К., 1976.— Т. 45.— С. 201. (Передмова).
2. Франко І. Мойсей // Зібрання творів у 50 тт.— К., 1976.— Т. 5.— С. 221.
3. Франко І. Що таке поступ? Франко І. // Зібрання творів: У 50 тт.— К., 1986.— Т. 45.— С. 543. Коментар.
4. Франко І. Одвертий лист до галицької української молодіжі // Зібр. творів: У 50 т. - К.: Наук. думка. – Т.45.
5. Франко І. Передмова// Франко І. Мозаїка. Із творів, що не ввійшли до Зібрання творів у 50 томах. – Львів, 2001. – С. 4.
6. Франко І. Статті і матеріали. – Зб. 5. – Львів, 1956. – С. 126.
7. Басс. І., Каспрук А. Іван Франко. Життєвий і творчий шлях. – С. 318 – 319.

Цимбалістий Владислав В'ячеславович - студент групи ЗКН - 166, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: vlastelin1599@gmail.com

Науковий керівник: **Азарова Лариса Євстахіївна** - д-р філологічних наук, професор, завідувач кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, Вінниця

Tsumbalistuy Vladislav Vyacheslavovych - Department of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: vlastelin1599@gmail.com

Supervisor: **Azarova Larisa Y.** - Dr. of Philology, Professor, Head of Linguistics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia